

Celoletna naročnina	175 Lir
Polletna	90 "
Posamezna številka	4 "
Za Jugoslavijo	2 Din

Leto je za nami

Minilo je leto dni, odkar je Zavezniška vojaška uprava prevzela izvršno oblast v naši deželi. Važno je, da pregledamo v glavnih črtah njeno delovanje v tej dobi.

Ker nismo nikakor mogli sprejeti, da bi bila naša največja pridobitev v osvobodilni borbi okrnjena, tudi nismo mogli sprejeti takega sodelovanja, kakor ga je predlagala ZVU. Vendar pa so se naši odbori skušali uvrstiti v to smer in delo tako, da bo odgovarjalo interesom našega ljudstva in tudi zavezniški upravi. A nismo imeli tiste »sreče«, kajti ZVU nas je prehitela ter objavila znano odredbo štev. 11.

Tudi po odvzemu naše izvršne oblasti so se naši odbori, ki so bili za časa borbe od ljudstva svobodno izvoljeni, trudili, da v skladu z interesi dežele in zavezništva ustvarijo v deželi tisto ozračje, ki bi odgovarjalo ljudskemu težnjam in začasnemu okupatorjem našega ozemlja. Vendar pa ZVU ni hotela razumeti našega resnega stremjenja. Ovirala nas je na vsakem koraku. Niso se upoštevale pravične želje, ki jih je imelo naše ljudstvo v vprašanju naše oblasti, ki je zrastle v teku same borbe. In radi tega se ljudstvo, ki je toliko pretrpelo, ni moglo sprijazniti z raznimi odloki, ki so kratili in ovirali nemoten razvoj njegovih pridobitev. Bolelo nas je, ko smo prejeli udarec za udarec od svojih zaveznikov, od tistih, ki so nam obljubljali ne samo narodno svobodo, temveč tudi vso potrebno pomoč po osvoboditvi.

Primorsko ljudstvo se je trudilo, na vseh poljih, da pokaže dobro voljo ne samo v besedah, marveč tudi v svojih dejanjih, da hoče zaživeti novo življenje in v ta namen so bili organizirani močnejši festivali dela, ki so prikazali našo trdno in odločno voljo do dela in obnove. S samoiniciativo so se začeli zbirati po naših vaseh in trgih potrebni podatki, delati načrti ter v najobupnejših razmerah graditi zasilna bivališča. Vse to je ZVU samo opazovala in nas obtoževala, da nečemu sodelovanju. Mi to odločno odbijamo. Vse naredbe smo upoštevali in izvrševali. Vemo, da bi razmerje med nami in zavezniški bilo mnogo boljše, če ne bi ZVU poslušala in sprejemala nasvetov in krivičnih obtožb tistih ljudi, ki se pod krinko demokratov zbirajo pod okriljem CLN in ki nikakor ne želijo resničnega sodelovanja, kot bi bilo potrebno za bratsko sožitje. Vendar pa sodelovanje je nemogoče, če se ne upošteva osnovni elementi, kot so n. pr. od ljudstva izvoljeni poslanci in po njih zastopani odbori. Poglejmo si na primer vprašanje socialnega skrbstva, šol, itd. Ne glede na to, da so te od zaveznikov postavljene ustanove bile v nasprotju z voljo ljudstva, je ZVU trdovratno nadaljevala s svojim načrtnim delom, ki nas loči v teh za nas najbolj perečih vprašanjih. To so vzroki tega nezdravega ozračja, katerega ni ustvarilo naše miroljubno in delovno ljudstvo. V petindvajsetih letih smo se marsikaj naučili, marsikaj pretrpeli in smatramo vsako vsiljevanje, ki ni v skladu z našimi narodnimi interesi kot ponovni poizkus omalovaževanja in zatiranja naših osnovnih pravic, ki bi jih

Pomočnik ministra za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je dal v Parizu glede vprašanja reparacij, ki jih bo morala plačati Italija, naslednjo izjavo:

»Te dni razpravlja Svet zunanjih ministrov o vprašanju italijanskih reparacij. Jugoslavija, ki je toliko pretrpela zaradi italijanskega napada in okupacije, je brez dvoma pri tem zelo zainteresirana in naša javnost bo zanimalo, kako rešujejo to vprašanje.

Prebivalstvo Jugoslavije ve, da bo Italija morala plačati reparacije. Kakor izgleda, so ta princip sprejele tudi vse velesile. Sodeč pa po odmevih v tisku dosedaj še ni bila dosežena enotnost v vprašanjih, kaj spada k reparacijam in kolikšne naj bi bile v praksi. Ti dve vprašanji sta med seboj tesno povezani.

Pravične zahteve Jugoslavije

Glavni izgovor pa je, da Italija enostavno ne more ničesar plačati. Pri tem pa ves svet ve, kakor je rekel že minister za zunanje zadeve ZSSR Molotov, da Italija krije ogromne okupacijske stroške v korist Anglije in ZDA. Treba bi bilo te stroške samo zmanjšati in Italija bi lahko plačala del reparacij.

Gotovo, tu je z angleške, ameriške in tudi s sovjetske strani govora samo o tistih reparacijah, ki bi jih naj Italija plačala iz rednih virov za reparacije, kakor so zlato, tekoča proizvodnja, trgovska mornarica, naprave vojne industrije, investicije v inozemstvu in podobno.

Pri tem pa ima Italija poleg teh še en vir za reparacije, ki je zaveznikom na razpolago in ki služi za oškodovanje.

To so italijanska posestva na tako zvanih »prepuščenih ozemljih«, ki bi jih v resnici bilo treba nazvati »povrnjena ozemlja«.

Pri nas gre za odvzem imovine italijanskih gospodarskih družb in posameznikov v Julijski krajini, ki bodo po razmejitvi ohranila italijanski značaj »lastniki ostanejo italijanski državljani«.

Jugoslavija ima brezpogojno pravico do te imovine. Za to govorijo neštevilno neizpodbitnih razlogov.

1. Po današnjem stanju tega vprašanja med velesilami in Jugoslavijo naj bi Jugoslavija dobila iz kopice naštetih virov za reparacije samo svoj delež 200 milijonov dolarjev, ki so določeni za odškodnino vsem napadenim balkanskim državam (Jugoslavija, Grčija, Albanija). V vsakem primeru ta del ne bo v nobenem sorazmerju s pretrpljeno škodo. Italija je po svojem za-

morala priznati sleherna demokracija.

Od naše strani smo pokazali najboljšo voljo in zato nismo danes krivi če je med ljudstvom zaživelo nezaupanje do zaveznikov, kajti gospodarski položaj našega prebivalstva in v prvi vrsti našega delavstva se je poslabšal in ne kaže na izboljšanje. Ravno te dni, ko se ponovno razpravlja o pripadnosti tega ozemlja na konferenci v Parizu smo prepričani, da bodo tudi naši veliki zavezniki pravično ocenili naše delo, predvsem pa upoštevali ljudsko voljo in željo vsega prebivalstva po priključitvi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

IZJAVE dr. ALEŠA BEBLERJA

Italija je dolžna plačati reparacije

hrbtnem napadu v zvezi s hitlerjevsko Nemčijo zasedla tretjino jugoslovanskega teritorija. Italijani so ubijali, požigali in plenili po naši državi in tako prizadejali ogromne žrtve, ki jih je ljudstvo moralo dati v boju proti okupatorju in v zvezi z demokra-

tičnimi silami. Italijani so prizadejali Jugoslaviji okoli 9 milijard dolarjev škode.

2. Ta škoda, ki je edino le po današnjem mednarodnem umevanju še sporna, pa zdaleka ni edina škoda, ki so jo italijanski napadalci napravili v Jugoslaviji.

Vojna škoda Julijske krajine znaša 1.149.000 dolarjev

Pri ocenjevanju vojne škode posameznih zaveznikov v tej vojni se jemlje v obzir samo škoda, prizadeta na teritoriju v mejah, ki so priznane po današnjih mednarodnih sporazumih. Jugoslovanski narodi pa so se borili, ne da bi se ozirali na te meje. Kakor so se borili vsi ostali Jugoslovani, tako so se borili tudi tisti, ki so četrt stoletja trpeli pod italijanskim jarmom. Ti Jugoslovani niso bili med zadnjimi, ampak so ostali med prvimi v tej borbi. Žrtvovali so 42.000 človeških življenj, 93.460 oseb pa je bilo zaprtih ali odvedenih. Neštevilne vasi so porušene in požgane. Vse železniške proge in ceste so težko poškodovane, skoraj vsa pristanišča so prizadeta, nekatera izmed njih pa, kakor n. pr. Reka, so popolnoma uničena. Industrija, posebno ladjedelnice so težko trpele zaradi bombardiranja. Jarna in privatna pošlopja, gozdovi, žitna, sadovnjaki, vse je težko oškodovano. Pokrajinska komisija za vojno škodo je delala prav tako vestno, kakor tudi komisije v ostali Jugoslaviji in ocenila vojno škodo v Julijski krajini na 1.149.000 ameriških dolarjev (vrednost iz leta 1938).

Poleg tega ne smemo pozabiti, da se je italijanski napad proti našim narodom pričel takoj po prvi svetovni vojni: po krivični rapalski pogodbi je bila od Jugoslavije odtrgana pokrajina, ki jo imenujemo Julijska krajina, in del Dalmacije. To je bila prva priprava nadaljnjega prodiranja v Jugoslavijo, ki je svojo vojaško obliko dobila leta 1941. Že to dejanje samo je prizadelo Jugoslavijo ogromno gospodarsko škodo. Jugoslavija je ostala brez svojega naravnega izhoda k morju, izgubila je tudi del industrije, ki je s slovensko industrijo pomenila celoto, zgubila je surovine in polfabrikate, ki jih je jugoslovansko gospodarstvo dobivalo prej iz Istre, Trsta in Slovenskega Primorja (železo, črnkova ruda, itd.). Kako veliko škodo so pretrpeli zaslužni istrski in slovenski bratje! Desettisoči so odšli širom sveta za kruhom, tisoči so bili vrženi v ječo, ustreljeni in mučeni. Tisti pa, ki so ostali na svoji zemlji, so obubožali, ker je vsaka pokrajina, ko je bila ločena od svojega naravnega zaledja, gospodarsko propadala, propadala je pa tudi zato, ker so jo plenili Italijani.

Plenili so slovensko imovino

To plenjenje je posebno poglavje v zgodovini Julijske krajine in je brez vsakega tudi najmanjšega sledu zakonitosti. Plenili so imovino slovenskih in hrvatskih družtev, popolnoma so uničili zadruge in nepregledno vrsto manjših slovenskih in hrvatskih podjetij. Velika podjetja

pa so odkupili pod takimi pogoji, da je to pomenilo čisto navadno oropanje. Dovolj bo, če navedem dva taka primera:

Livarno v Škledaju pri Trstu je

Naša delegacija iz Pariza se zahvaljuje za izraženo zaupanje

Izvršni odbor slovensko italijanske Antifašistične Unije Trst

Delegacija Julijske krajine v Parizu se Vašemu odboru zahvaljuje za izraženo zaupanje, kakor se zahvaljuje tudi vsem antifašističnim organizacijam za ponovne številne pozdrave, zahvale in zaupnice.

Izjavljamo, da bomo še nadalje trdno vztrajali na svojem mestu v obrambo pravic in zahtev primorskega ljudstva po priključitvi cele Julijske krajine s Trstom k novi Jugoslaviji.

Pariz, 18. VI. 1946.

Za delegacijo Julijske krajine France Bevk — Dr. Giuseppe Pogassi.

Tov. Boris Kraigher podal ostavko

Tov. Boris Kraigher, podpredsednik PNOO in tajnik SIAU, je predložil tema dvema odboroma svojo ostavko. Ostavka je v zvezi z njegovim odhodom v Ljubljano, kamor odhaja po želji IOOF slovenskega naroda da prevzame nove dolžnosti.

V pismu, v katerem prosi za potrditev ostavke pravi tov. Kraigher med drugim:

Borba za priključitev Julijske krajine in Trsta k Federativni ljudski republiki Jugoslavije je dosegla tako stopnjo, da lahko s polno gotovostjo upamo, da bodo stoletne sanje slovenskega naroda, narodov Jugoslavije in prebivalstva Julijske krajine, tako slovenske kot italijanske ozi-

ustanovilo slovansko podjetje KID že pred prvo svetovno vojno in potrošilo za izgradnjo livarne 24 milijonov zlatih kron. Italijani pa so to livarno odkupili za dva milijona papirnatih lir.

Trboveljska premogokopna družba je bila lastnik premogovnika v Istri. Rudnik je bil vreden okoli 17 milijonov zlatih kron, Italija pa ga je odkupila za 18 milijonov papirnatih lir.

Takšnega izvora je velik del italijanskega imetja v Julijski krajini. Sedaj pa pomislimo na posledice, če nam na račun reparacij ne bodo izročili imetja tistih, ki so po priključitvi Julijske krajine hoteli ostati italijanski državljani. V tej nesrečni pokrajini bi ostal največji in najbolj pomembni del gospodarstva v rokah Italije — velikih italijanskih tvrdk, pa tudi srednjih in manjših plenilcev in sovražnikov našega naroda, ki bi obdržali vse tisto, kar so naplenili in nagrabili in bi tako imeli možnost, da gospodarsko uničujejo ljudstvo in da se mešajo v njegovo življenje.

Kratkomalo, s tako rečitvijo reparacijskega vprašanja bi prišli do krivičnega rezultata. Ta ogromni dolg, ki ga ima Italija do naših narodov zaradi škode, ki jo je prizadejala, bi ostal kot vijak, naši narodi pa državni Italije za njeno imovino, ki si jo je po velikem delu nasilno nagrabila.

Branko Babič

tajnik Izvršnega odbora SIAU

Na seji Izvršnega odbora SIAU za Julijsko krajino in Trst, ki je bila 15. junija t. l. je bil namesto dosedanjega tajnika tov. Kraigherja izvoljen tov. Branko Babič.

POLITIČNI PREGLED

Drugo zasedanje zunanjih ministrov v Parizu

15. junija se je vdrugič pričela pariška konferenca v Luksemburški palači. Štirje zunanji ministri Molotov, Byrnes, Bevin in Bidault so se sporazumeli o sledečih točkah: 1. vprašanje kompenzacije za vojno škodo, ki jo je utrpela lastnina Združenih narodov v Italiji; 2. vprašanje italijanske lastnine na ozemlju Združenih narodov; 3. italijanska odpoved zahtevam napram Združenim narodom; 4. splošne gospodarske klavzule (trgovina).

Ker je bilo na prejšnjem zasedanju Sveta ministrov za zuna-

nje zadeve podanih s strani Sovjetske zveze več predlogov za olajšanje sporazuma o usodi italijanskih kolonij in plačanju reparacij Italije, pričakuje sedaj javno mnenje po vsej pravici, da bosta tudi ameriška in angleška delegacija pokazali razumevanje za sprejemljive rešitve spornih zadev, posebno pa za zakonite zahteve zavezniške Jugoslavije glede italijansko - jugoslovanske meje in glede usode Julijske krajine in njenega naravnega, političnega in gospodarskega središča, Trsta.

POLITICNI PREGLED

Zaenkrat so namestniki zunanjih ministrov v Parizu predlagali razpravljanje o gospodarskih točkah in tako so se zunanji ministri sporazumeli o štirih izmed sedmih točk gospodarskega dela načrta mirovne pogodbe z Italijo. Nadaljnje tri klavzule so: reparacije, povračilo lastnine Združenih narodov in vprašanje italijanske lastnine na ozemlju, ki ga bo Italija odstopila. Nesporazum je v glavnem v tem,

katere italijanske dobrine naj služijo za plačilo 100 milijonov dolarjev, ki jih Sovjetska zveza zahteva zase in 200 milijonov dolarjev, ki jih zahteva v interesu Grčije in Jugoslavije.

Zunanji ministri so torej razpravljali o gospodarskih in finančnih točkah ter se sporazumeli, da mora Italija vrniti vse blago, ki ga je odpeljala z ozemlja Združenih narodov.

Nova vlada Ljudske republike Slovenije

Ker je bil tov. Boris Kidrič, dosednji predsednik vlade v Sloveniji, imenovan za predsednika gospodarskega sveta FLKJ in za ministra industrije FLRJ, je bila poverjena sestava nove vlade Slovenije tov. Mihi Marinku. Mandatar je izvršil svojo nalogo in predložil listo nove vlade. Prezidij SNOS-a je soglasno osvojil predlog mandatarja tov. Mihe Marinka in izdal ukaz o imenovanju nove vlade Ljudske republike Slovenije v naslednjem sestavu: predsednik, Miha Marinko; podpredsednik, Marijan Breclj; podpredsednik, Ivan Maček; predsednik Kontrolne komisije, Vida Tomšič; predsednik Načrtne komisije, Sergej Kraigher; minister za no-

tranje zadeve, Boris Kraigher; minister za pravosodje, dr. Jože Pokorn; minister za prosveto, dr. Ferdo Kozak; minister za finance, Zoran Polič; minister za industrijo in rudarstvo, France Leskošek; minister za trgovino in preskrbo, Tone Fajfar; minister za kmetijstvo in gozdarstvo, Janez Hribar; minister za delo, Tomo Brejce; minister za gradnje, dr. Miha Kambič; minister za narodno zdravje, dr. Marijan Ahčin; minister za socialno skrbstvo, dr. Anton Kržišnik.

Predsednik vlade tov. Miha Marinko je izjavil, da bo nova vlada nadaljevala delo in politiko vlade tov. Borisa Kidriča, in je v krajšem govoru naznačil te naloge.

Molotov o položaju v Italiji

Minister za zunanje zadeve Zveze sovjetskih socialističnih republik Molotov je podal 15. junija na prvi seji Sveta ministrov za zunanje zadeve naslednjo izjavo v zvezi s svojo zahtevo, da se postavi na dnevni red proučevanje položaja v Italiji. Povedal je sledeče: »V zadnjem času je politični položaj v Italiji zelo napet zaradi oboroženih napadov monarhističnih in fašističnih elementov, ki so nezadovoljni z izidom referenduma z dne 2. junija, ko se je večina italijanskega naroda izrekla za republiko. Dogodki zadnjih dni v Neaplju, kjer je bilo med protirepublikanskimi demonstracijami ubitih in ranjenih več desetih ljudi, kakor tudi dogodki v Taranu in drugih italijanskih mestih dokazujejo, da grozi Italiji državljanska vojna, ki jo netijo oni, ki so bili še do včeraj stebri fašizma v Italiji. Pri takem stanju stvari ne smemo pozabiti, da imajo zavezniške države, ki so podpisale pogoje premirja z Italijo, določene obveznosti. Še v oktobru 1943. leta so vlade Združenih držav Amerike, Anglije, Sovjetske zveze in Francije objavile v svoji deklaraciji o Italiji, da mora zavezniška politika do Italije temeljiti na osnovnem načelu, da se morajo fašizem, njegov škodljivi vpliv in posledice popolnoma uničiti in da je treba italijanskemu naro-

du dati vso možnost, da doseže državne in druge ustanove na temelju načel demokracije. Ta politika se zrcali v pogojih premirja z Italijo in končno tudi v pariškem protokolu ministrov za zunanje zadeve z dne 16. maja t. l., v katerem se govori o obveznosti italijanske vlade, zagotoviti narodu, da izrazi s svobodnimi volitvami svojo voljo o demokraciji in ureditvi uprave, ki jo bo določil italijanski narod z večino glasov. S tem, da so vlade Združenih držav Amerike, Anglije, Sovjetske zveze in Francije podpisale ta protokol, so prevzele tudi odgovornost za politični položaj v Italiji. Na podlagi vsega tega je sovjetska vlada mnenja, da zavezniške države ne smejo ostati ravnodušne do poizkusov izzvati v Italiji državljansko vojno, kar poizkušajo sedaj oni, ki so bili še nedavno glavna opora fašizma v Italiji. Bilo bi važno, da zavezniške države, ki so neposredno odgovorne za politični položaj v Italiji in katerih oborožene sile so na temelju pogojev premirja na italijanskem ozemlju, sporoče Svetu ministrov, kaj so ukrenile za preprečenje omenjenih dogodkov, naperjenih proti republiki, katere nastanek v Italiji izraža dejansko voljo italijanskega naroda, kakor je to pokazal vsenarodni referendum«.

Generalni direktor UNRRA-e zavrača klevete proti Jugoslaviji

Iz New Yorka javljajo, da je Fiorello La Guardia, ki vodi delovanje UNRRA-e, te dni izjavil, da ni bilo točno nedavno poročilo dopisnika Albiona Rossa, ki je razbodbalo, da ljudstvo v Jugoslaviji ne ve za UNRRO in da se tamkaj pošiljke UNRRE v veliki meri uporabljajo za potrebe jugoslovanske armade. Njujorčan La Guardia je povedal v zvezi s tem še tole: »Zvedel sem za te glasove in sem takoj poslal generalallajntanta angleške vojske sira Galea, ki je odgovoren za delovanje UNRRE v Evropi, da izvede osebno preiskavo v Jugoslaviji. Gale je to storil in podal poročilo. Zadevo je preiskal in ugotovil, da se pritožbe brez podlage«. Razen tega je La Guardia navedel še brzojavki dveh dopisnikov »United Pressa«, ki zavračata trditve Al-

biona Rossa. Oba dopisnika sta sestavila svoji poročili na potovanju po Jugoslaviji, ki ga je organizirala UNRRA in katerega se je udeležil tudi Albion Ross.

Nova žrtev fašističnih izzivačev v Trstu

Ne mine dan, da ne bi neofašistične in zopet prebujene skvadristske tolpe v Trstu napadale pri belem dnevu posameznih Slovencev in italijanskih protifašistov.

Preteklo soboto okrog 10. ure zvečer so na trgu Cavana napadli Gilberta Povodnika, kleparja, ga pretepli in ga zabodli v trebuh, da je obležal hudo ranjen.

Kmalu za tem so iste udarne

Predsednik vojaškega senata FLRJ je objavil, da je sodišče sklenilo odbiti predlog branilcev Draže Mihailovića, naj se k zaslišanju pokliče kot priče pet Američanov.

Svoj sklep je sodišče utemeljilo takole: »Zaključek o tem ali je obtoženi Mihailović sodeloval z okupatorjem ali ne, zavisi od dolgega niza dejstev, ki se ugotavljajo na tem procesu. Zaradi tega se navedene priče ne opirajo na konkretna dejstva, ampak samo na zaključek, katerega je treba iz teh dejstev šele ugotoviti. Ugotovljeno je, da so se zavezniški avijatičarji in padalci pojavili nad ozemljem Jugoslavije v pomladi in poletju 1944. Če pa so se predlagane priče spustile takrat na ozemlje Jugoslavije, ne morejo pričati o skolnostih, ki so jih mogle spoznati v zelo kratkem času svojega bivanja. Mihailović pa je obtožen, da je sodeloval z okupatorjem ves čas od začetka, to je od leta 1941 dalje. Za dokaz o sodelovanju obtoženega Mihailovića z okupatorjem je predlagano veliko število dokumentov in prič iz naše domovine. Zaradi tega ni nikakor potrebno, da bi dobivali dokaze iz inozemstva«.

Ko je predsednik sodišča vprašal Mihailovića ali sprejme predlog branilca, da se pokliče 5 Američanov, je ta kratko pomislil in odločno odvrnil: »V principu se ne strinjam s predlogom«. Javni tožilec pa je zadevo obrazložil takole: »Obramba predlaga, naj te priče zasliši sodišče, da s svojimi izjavami potrjuje, da Mihailović ni sodeloval z okupatorjem. Po mojem mnenju je tak predlog popolnoma neumestno. Pobijati morje pisanih dokumentov o sodelovanju Mihailovića z okupatorji z izjavami nekaterih prič, za katere ne vemo, kako so prišle in kdaj so bile pri Mihailoviću in v kakšnih pogojih jih je držal Mihailović? Sprejeti tak predlog, mislim, bi bilo popolnoma neumestno. Ne morem se skladati s tem predlogom obrambe iz tega razloga in tudi iz drugih. To, kar bi hoteli oni pričati, namreč, da Mihailović ni sodeloval z okupatorji, je v nasprotju z vsem, kar je Mihailović tukaj pred sodiščem že izjavil. Zaradi tega bi morale priče pobijati samega Mihailovića in njegove izjave. (V dvorani je nastal najprej ironičen smeh in kmalu za tem se je utrgalo burno ploskanje. Predsednik sodišča je moral poslušalce opozoriti, da bo v primeru, da se nemir ponovi, kar vira delo sodišča, prisiljen izprazniti dvorano). »Razumel bi«, je nadaljeval javni tožilec, »da je obramba predlagala, naj pridejo pričati dva ali trije ameriški piloti, da so bili z Mihailovićevih letališč odpravljeni v Ameriko. To je razumljivo, ker je popolnoma jasno, da je nekaj ameriških pilotov, ki so se spustili v Srbiji, rešilo srbsko ljudstvo, pa tudi to, da so bili nekateri prepežani v Ameriko. Ne razumem pa, kako morejo ameriški piloti, ki so letali nad srbskim ozemljem in se nanj spustili s padali, zahtevati, da tu pričajo, da Draža Mihailović ni sodeloval z okupa-

PROCES PROTI IZDAJALCU DRAŽI MIHAILOVIĆU

torjem. Kar se tiče ljudi iz ameriške vojaške misije, sem že prečital depešo generala Armstronga, iz katere je jasno razvidno, da je on kot šef misije opazil sodelovanje Mihailovića in njegovih četnikov z okupatorji. Lahko pa sodišču predložim še nove dokaze iz teh virov o dejstvu, da so Mihailovićevi četniki sodelovali z okupatorji. Da bi sedaj iz Združenih držav Amerike poklicali štiri ali pet ljudi, ki bi pobijali to, kar je Mihailović sam napisal ali že izjavil, ko obstojajo njegova navodila komandantom, naj sodelujejo z okupatorjem, mislim, da bi to nasprotovalo načelom sodnega postop-

ka. Mislim, da to ne bi vodilo nikamor, ne bi dovedlo do utrlitve materialne resnice, ampak do zavlačevanja postopka. Naj oprostí obramba, ampak za vsem tem stoji ta motiv«. (Do tu javni tožilec). In ko je predsednik ponovno vprašal obtoženega Mihailovića, kaj sodi o predlogu svojih branilcev, je ta ponovno izjavil, da iz principiellnih razlogov ne želi, da bi bili Američani zaslišani. Branilec Mihailovića sta ga hotela na vsak način prikazati kot nedolžnega angelčka, ki se ni boril nikdar proti NOV (narodno osvobodilni vojski), ampak samo proti okupatorju kot »junak«, ki ima velike zaslu-

OB DESETLETNICI SMRTI

Maksima Gorkega

Aleksej Maksimovič Peškov (Gorki) se je rodil v Nižnjem Novgorodu (ob Volgi) leta 1868, umrl pa je 1936. leta.

Izšel je iz revnih obrtniških razmer (kot sin siromašnega tapetnika). Mati ga je prepustila babici in staremu očetu. A kmalu nato je popolnoma osirotel in tako je moral iti po svetu. Šel je v druge kraje, druga mesta, kamor ga je popeljala cesta. Ze mlad (potepuh) je videl Rusijo od Urala do Besarabije, od Moskve do Tiflisa. Kar se tiče poklicev je bil svojevrsten; lotil se je vsega: bil je cunjar, vajenec pri raznih pleskarjih in še marsikaj. Ni bil lačen ko je bil na delu v kuhinji na ladji (vedno na Volgi). Predno je postal samo pisatelj je moral še delati kot nočni čuvaj na železnici in še prej kot pekovski pomočnik. Če ni šlo drugače pa je bil pevec na odru ali lovec na ptice - pevce.

Kot pisatelj je Gorki vpeljal v literaturo spodnje ljudske plasti, iz katerih je sam neposredno izšel. Pod carsko Rusijo je pomenilo njegovo pisateljevanje pravcato revolucionarno delo. V listu »Kavkaz« so čitali ruski bralci njegovega prvenca »Makar Čudra«. Takrat je imel Gorki 23 let.

Njegovo poznejše zrelo delo je socialni roman »Mati«. To je

pravo revolucionarno delo; v njem se zrcalijo razmere, v katerih so živeli revolucionarji caristične Rusije.

Tudi Maksim Gorki je trpko prenal zapore in izgnanstva. Bil je tudi v zloglasnih zaporih petropavlovske trdnjave (Petrograd - sedaj Leningrad).

Razen romanov »Mati« in »Delo Artamanovih« je spisal drame (»Na dnu«, »Sovražniki«). Od ostalih njegovih del so že prevedena sledeča: »Pesem o sokolu«, »Sestindvajset in ena«, »Evgenija Mart«, »Vrage«, »Razdrobljeni okovi«, »Boles«, »Maljva«, »Človek« in »Hudournik« nato »Povesti« in »Drobne povesti«, »Foma Gordjejev«, »Kako sem se učil«, »Deveti januar«, »Otroška leta«, »Trije ljudje« — dragi socialni roman »Poletje«, povest »Karamora«, »Heroji« in črtica »Pisatelj, ki ga je priznanje napravilo prevzetnega« ter »Iz mojih spominov na Lenina«.

Njegova dela so velikega pomena. On je prvi v ruski književnosti, morda celo prvi v življenju izoblikoval umetnost socializma in proletariata. Lenin je bil velik njegov prijatelj in Gorki je blagodejno vplival na ves kulturni razvoj mlade sovjetske države. Nedvomno spada med največje književnike in je na isti višini kot so ruski klasiki Puškin, Lermontov, Gogolj, Dostojevski, Tolstoj, Turgenjev, Čehov in drugi nesmrtni geniji velike slovanske države.

Gorki ni čakal velike domovinske vojne, ki jo je bila Sovjetska zveza proti objestnemu hitlerjevskemu nacizmu. Umrl je nasilne smrti leta 1936 kot žrtev podlega trockističnega atentata. Ostane pa neločljivo povezan s svojo domovino in ljudstvom ter z delovnim ljudstvom vsega sveta.

navaja njene poslednje besede: »Teško mi je umreti, ker ne bom mogla videti dokončne zmage naše slavne Rdeče armade nad sovražnikom. Navaja tudi ime ubijalcev Marije Musorove in mesto njenega groba.

Na to pismo je oče Marije Musorove med drugim odgovoril naslednje: »Očetje in nater, ki smo izgubili otroke smo si danes edini v čustvu nemira pred moč vsem ne glede na narodnost. V pismu je nato rečeno, intrigami reakcije. Grobovi naših otrok so še sveži, nasledniki fašistov pa že pripravljajo novo vojno. Prebivalstvo Francije, moje domovine in vsega sveta je videlo in čutilo toliko strahot in muk, da jih sama misel na fašizem trpinči. Mi vsi skupaj moramo reči: Dovolj!«

Dosti je intrig reakcije!

Uredništvo »Komsomolskaje Pravde« je pred kratkim prejelo pismo Francoza Gastona Dofaina iz Bourgesa s prošnjo, da ga izroči Fjodoru Musorovu iz Ulenovske oblasti glede zdravnice Marije Musorove, s katero se je nahajal skupaj v ujetništvu in ki je bila tam ubita. Dofaine povdarja v pismu požrtvovanost, s katero je zdravnica delala v ujetniških bolnicah in nudila podoba so Nemci ubili Marijo Musorovo s smrtonosno injekcijo in

skupine« napadle blizu gostilne »Alla Grotta« tovariša Karla Hlačo ter ga umorile z dvema ubodoma v srce.

Posebne fašistične skupine, v kateri je največ južnjakov napada dan za dnem mirno prebivalstvo Trsta, v prvi vrsti zavedne Slovence in Italijane, ker si želijo pravično rešitev vprašanja Julijske krajine in Trsta.

Naše oblasti so naslovile na ZVU energičen protest. Delavstvo je silno razburjeno.

Tiho, tiho prav počasi, da stopinja se ne glasi ...

Tako prihaja škof Margotti med slovenske vernike

Znano nam je in to smo sami doživeli, da je prvo sv. obhajilo za otroke pomemben in vesel dan, ki ostane v sreih otrok v neizbrisnem spominu.

Ta dogodek se je praznoval v cerkvi v tistem tistem, priskrbenem razpoloženju, ki je obšel otroke in starše ter ne najzadnje samega dušnega pastirja, ki je pripravil to slovesnost. Verne mu ljudstvu, je po tradiciji, ki se je širila iz roda v rod, dan prvega sv. obhajila družinski praznik, praznik vse fare. Če se ta ponekod ni praznoval v tistem iskrenem vzdušju ni krivo ljudstvo, ki živi s časom in izhaja iz osvobodilne borbe, ki jo je naravno občutilo in pri tem sodelovalo, temveč, krivi so tisti duhovniki, ki v nasprotju z ljudsko voljo in njenim prizadevanjem nočejo tega razumeti. Nevšečni dogodki preteklih tednov se ne bi pripetili, če bi naša domača duhovščina to stanje upoštevala.

Priprave za sprejem prvega sv. obhajila v Solkanu so se vršile pri nas v najlepšem redu. Načeloma so se starši protivili, da bi obhajal naše malčke kaplan, ki je pri vaščanih vsled svojega protiljudskega obnašanja obsojen. A končno se je tudi to uredilo. Kakšno pa je bilo razočaranje staršev in otrok, ko se ravno pri obhajanju pojavil goriški nadškof Margotti. Ni bil deležen slovesnega sprejema; skozi zakristijo je prišel, nepoklicani škof Margotti. Od kdaj pa ima navado škof, da se zani- ma za prvo sv. obhajilo? V kolikor nam je znano opravlja to domači župnik. Prisotnost nepri- ljubljene, fašistom naklonje- nega škofa, ki je skozi desetletja mrzil vse to kar je naše, je sol- kansko ljudstvo sprejelo kot provokacijo. Škofa Margottija je naše ljudstvo odklonilo za birmo, škofa Margottija je naše javno mnenje in ves naš demo- kratičen tisk do dna razkrinkalo. Po cerkvi je završalo kot v pa- nju. Mnogi so zapustili cerkev. Spriči nedolžnih otrok, svečano- sti kraja in obreda se ljudstvo ni takoj znašlo, ker ni bilo pri- pravljeno na ta »nenavaden« obisk. Nič čudnega, če je bil sprejem zunaj cerkve drugačen, kakor si ga je zamislil škof Mar- gotti, ki skrbi po »očetovsko« in »blagohotno« za svoje ovčice. Na napačen naslov je prišel škof Margotti, kajti ljudstvo ni za- slepljeno, ono zna razločevati pšehico od ljulike ter je na zgo- voren in neprikrit način dalo duša svojemu ogorčenju.

V takem vzdušju je tudi maia prireditelj, ki sta jo organizirala g. župnik in kaplan in za katero so se zanimali tudi vaščani, propadla.

G. župnik, zakaj uganjata Vi in g. kaplan takšne nevarne ma- nevre, ko vendar vidita kam va- ju je privedla ta nespametna, protiljudska politika?

Solkanci so upravičeno vzne- mirjeni zaradi tega dogodka, ki ste ga vidva povzročila in to na tako premeten način. Svojemu

škofu sta vidva hotela prikazati svoje »ovčice« v čisto drugačni luči, tako da bi od vsega demo- kratičnega prebivalstva osovra- ženi škof Margotti odnesel kar najboljši vtis.

Ni potreba nikakršnega slepo- mišjenja. Zastonj se vidva zago- varjata, da nista o tem »obisku« ničesar vedela. Vse je bilo in- scenirano! Pribijemo: namesto da bi solkanske družine prazno- vale dan prvega sv. obhajila v družbi svojih malčkov v resnično družinskem veselju, je ta dan za- pustil med nami silno mučen vtis in zato ste vi g. župnik s kapla- nom in škofom vred sami odgo- vorni.

GLAS IZ MESTA IN Z DEŽELE

Gorica

Nova zibelka

Tov. dr. Anselmu Giuseppe (Nullo) se je rodila hčerka.

Prvorojenka je dobila ime A- namarija.

Cestitamo in želimo obilo zdravja!

Šempeter pri Gorici

Za „vojne sirote“

V tednu »za vojne sirote« so žene naše vasi pripravile kul- urno prireditev, ki je prav dobro uspela. Izkupiček 12.446 lir smo nakazale mestnemu odboru ASI- ZZ, da ga razdeli med najbolj potrebne sirote. Ob tej priliki se čutimo dolžne, da se tovariško zahvalimo članicam ASIZZ iz Bilj, ki so se odzvale našemu po- vabilu, tov. Černicu za prepusti- tev dvorane ter tovarišicam iz Bilj in vsem šempeterskim orga- nizacijam, ki so pripomogli, da je naša prireditev tako lepo uspela.

Kromberg

Spominjamo se tov. Vojka

25. junija 1944. Dve leti sta minili, odkar je nasilni okupator s pomočjo domačega izdajalca uničil Tvoje mlado življenje. Triindvajset let Ti je bilo Voj- ko, bil si poln nad, nasmejan, prav otroško razigran, ko si stopil v vrste naših borcev. Čeravno vemo, da se ne boš več vrnil, da si pristopil k armadi tihih juna- kov, ki so žrtvovali svoja življe- nja za našo svobodo, Tvoj lik slovenskega fanta-borca nam o- stane neizbrisno v naših sreih. Še Te vidimo v duhu pred seboj, naslonjenega na zvesto družico puško, v katero si vrezal rdečo zvezdo in ki je nisi zapustil do Tvojega zadnjega diha. Vojko, naš nepozabni tovariš! S Tvojo smrtjo si vliil v naša srca tisti

borben duh, ki je Tebe vedno spremljal v boju s sovražnikom. Zvesti Tvojemu spominu si bo- mo prizadevali, da bomo vredni Tvoje žrtve in da ne bomo klo- nili, pa naj se zgodi že karsibodi. Ob drugi obletnici žaluje za Teboj Tvoja dobra mamica, po- nosna v tej tihli boli, da je dala narodu sina - junaka, za vzgled vsem tovarišem in mladcem. V svetlem spominu boš ostal vsem nam, ki smo videli v Tebi vzor nesebične ljubezni do svobode in domovine ter si bomo prizade- vali, da bomo vredni Tvoje žr- tve.

Bilje

Na šolskem polju

Zavezniška vojaška uprava je ukinila dajatve kruha in dodat- ne hrane sledečim šolam v mi- renskem okraju: Sovodnje, Ru- pa, Gabrije, Miren, Orehovalje, Renče, Gradišče in Dornberg. Pr- vačina kot nepriznana šola od ZVU te hrane že prej ni dobiva- la. Učitelji domnevajo, da je vzrok ta, ker so otroci vseh teh šol odklonili šolske knjige, ki jim jih je vsilila ZVU in ohrani- li knjige »Naša beseda« in »Svo- bodna pota«, ki so si jih sami že prej preskrbeli.

Rihemberk

Tovariša Vidmarja še ni nazaj

Veliko gorja, so nam prizadjali dolgoletni tlačitelji in okupator- ji. Kdo naj bi pozabil na vse žrtve terorja, na požgane hiše, na prikrajšano svobodo tisoče- rih izmed nas? Toda še vedno se nam godi bridka krivica. Poslu- šajte!

Že ob priliki prvomajske pro- slave v Trstu je civilna policija brez vzroka aretirala tov. Vid- mar Marja iz naše vasi. Še danes ni od njega ne duha ne sluha. Večkrat smo se zanj zanimali, pa so nam dejali, da so že izpu-

stili osebe, ki so bile aretirane tistega dne. Tov. Marjo pa je še vedno v zaporu in še ni bil za- slišan. Njegova družina doma je popolnoma razdejana. Očeta so Nemci ubili 1943 leta, eden iz- med bratov je padel v narodno osvobodilni borbi, drugemu bra- tu je vojna pustila težke posledice in sedaj bolha doma, nespo- soben za delo. Mati je stara in bolehn. Vsakdanje breme teži na dveh sestrah, Marjo pa mora jokati v zaporu, medtem ko ga dom čaka za obnovu. Kot vidite so družinske razmere dovolj ža- lostne, da bi se že enkrat napra- vil konec temu nepravilnemu po- stopanju napram našim do kon- ca izčrpanim in izmučenim lju- dem. Naj bi raje pristojne obla- sti malo pogledale na tiste, ki so za časa vojne služili okupatorju, ki so nam požigali domove in povzročali toliko gorja. Teh lju- di je danes vse polno v mestih cone A in jih imamo priliko vi- deti zelo pogosto. Zahtevamo priznanja za našo borbo ob stra- ni zaveznikov in za naše žrtve ki so padle za svobodo in pra- vico.

Sela na Krasu

Naše delo na vseh poljih

Naša vas ni na glavni promet- ni cesti, zato v mirnem času pri- haja prav malo tujcev k nam. V časopisju se oglašamo prav malo in bi zato lahko kdo mislil, da sploh ne obstoja več.

Nemški in fašistični banditi so nam razdejali ljubljene do- move 1944 leta. Pred časom smo si sami z udarniškim delom za- silno popravili stanovanja. Tudi na kulturno - prosvetnem polju ne zaostajamo. Zgradili smo dvorano, ki služi tudi za šolo. Ustanovili smo prosvetno dru- stvo, ki je imelo že več kulturnih prireditev in med njimi nekaj prav dobrih. 31. maja, na oblet- nico požiga naše vasi, ko so nas nemški in italijanski fašisti suva- li in preganjali, požgali domove in odpeljali 9 oseb v smer, od koder se niso več vrnile, smo se na vasi razgovarjali o najrazlič- nejših stvareh. Marsikaj so zna- li povedati tisti ki so bili po nem- ških internacijah, tisti ki so se borili kot partizani in vsi oni, ki so kaj pretrpeli. Nekdo je vzbudil spomine na dni, ko so se pri nas borili italijanski gari- baldinci, ko je bilo med nami in njimi toliko razumevanja in pra- ve ljubezni, in ko smo jim dajali hrano ter skovali tisto slov-itali- jansko bratstvo, ki žanje danes tako velike uspehe in ki bo na- pravilo iz antifašističnih Sloven- cev in Italijanov Julijske krajine in Trsta enakopravne srečne državljane Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Bovec

Zborovanje Enotnih sindikatov

Pred dnevi se je vršila okrajna konferenca, katere se je udeležilo okrog 100 delavcev iz vseh vasi okraja. Član okrožnega odbora Enotnih sindikatov za Goriško je govoril o nalogah Enotnih sin- dikatov, povdaril je med drugim nujno potrebo, da se vse deliv- stvo tesno poveže med seboj in da se vzgaja tudi na kulturnem polju, da bo lažja in uspešnejša borba delavcev za socialne pra- vice.

Iz poročila predsednika okraj- nega sindikalnega odbora je bilo razvidno, da je organiziranih v Enotnih sindikatih 622. oseb. Sprejet je bil sklep, da se bodo izvolili krajevni odbori in odpo- slanci, katerim bo poverjeno vodstvo in organizacija delav- cev. Več tovarišev bo šlo na sin- dikalne tečaje, kjer se bodo stro- kovno usposobili. Iz svojega zborovanja so delavci odposlali namestnikom zunanjih ministrov v Pariz protestno resolucijo, ki se glasi: »Delavci in nameščen- ci bovškega okraja združeni v enotne delavske sindikate zbri- ni na svoji konferenci, dne 2. ju- nija odločno protestiramo proti krivičnim mejam, ki nas hočejo gospodarsko razcepiti. Dov- lj je bilo trpljenja za časa 27 letnega italijanskega suženjstva, ki nas je gospodarsko vedno bolj u- propaščalo.

Za nas so te meje krivične iz gospodarskega, iz etničnega in geografskega stališča, ker bi nam zaviralo vsakršno možnost do gospodarskega razvoja. Bori- li smo se na strani velikih zavez- nikov za uničenje fašizma in iz- boljšanje gospodarstva, kar je edina garancija priključitev celotne Julijske krajine k Fede- rativni republiki Jugoslaviji. Za to smo delavci in nameščenci bovškega okraja pripravljeni se boriti še nadalje, vse dotlej, dok- ler ne bo pravično rešeno vpra- šanje naših meja.

Kulturno delo

Pretekli teden sta se vršili v našem okraju dve zdu- stveni predavanji. V Srpenci je govo- ril tov. dr. Franko o negi zob in boleznih zobovja, v Bovecu pa tov. dr. Marušič o prvi pomoči v neugodah in pri nenadnih obo- lenjih. Ljudstvo, ki se je v zelo velikem številu udeležilo preda- vanj, je napeto poslušalo, se ži- vahno udeležilo diskusije in izra- zilo željo, da si želi še takih pre- davanj.

Cerkno

Pogreb padlih borcev

V nedeljo 16. t. m. se je Cer- kno oddaljilo z žalno svečano- stjo borcem, ki so podlegli po- škodbam v SVPB »Franja« in bili začasno pokopani na pokopa-

Sura piše iz Moskve

Prinašamo pismo, ki ga je pi- sala ruska deklica v poletju leta 1944. svojih angleški prijateljici: Draga Jane!

Prejela sem tvoje pismo in prav zadovoljna sem, da sem spoznala v tebi angleško deklico, ki živi tisoče kilometrov odda- ljena od mene, v deželi, ki me prav zanima.

Najprej je potrebno, da ti poročam o sebi. Imenujem se Aleksandra ali skrajšano Sura. Imam petnajst let in obiskujem deveti razred. Stanujem v bliži- ni Moskve.

Ko sem končala lansko leto šolo, sem se vpisala v tečaj za bolničarke, katerega sem z uspe- hom dovršila. In sedaj, če mi preostaja kaj časa, grem v bolni- co in strežem ranjenim vojni- kom.

Izbrali so me za voditeljico pionirčkov naše šole. Lansko le-

to so pionirji in drugi dijaki na- še šole delali v kolhozih. Na de- lu nas je bilo 196 in napravili smo 13750 delovnih dni. Mogo- če vi ne veste, kaj se to pravi delovni dnevi. Hočem vam to razjasniti. Dečki so se odločili, da bodo pomagali očetom in svo- jim starejšim bratom tako, da bi spremenili vsak dan poletnih počitnic ne samo v en deloven dan, ampak v več delovnih dni. Odločili smo se, da bomo izvrši- li več kakor bi odgovarjalo sam- o enemu delovnemu dnevu. Tekom poletja so nekateri dečki in dekleta dosegli do 200 in celo več delovnih dni. Šola, katero obiskujem je velika srednja šo- la, v njej je prostora za 700 in več dijakov in učiteljev. Ko bo- mo dovršili to šolo, imamo na- men prestopiti na kakšen drug zavod ali vseučilišče naše drža- ve. Povem ti, da se počutimo

prav dobro na tej naši šoli. Na- haja se v bližini velike kotline. V poletju veslamo in plavamo, po zimi igramo hokey in se drsa- mo. Jaz sem dobra smučarka in lansko leto sem prednjačila vsem deklicam v tem športu. V šoli imamo svoj lasten pevski zbor in svojo gledališko skupino. I- mamo svoj klub z obširno dvo- rano, gledališki oder, velik kla- vir in posebno sobo, kjer igramo lahko šah in biljard. Tudi nam ne manjka oddelek, ki služi za- četnikom, ki se ukvarjajo s foto- grafijo.

Mogoče me boš vprašala, če imamo v Rusiji posebna kino gledališča za otroke in gledal- ški balet. Ne samo to, da imamo ki- nematografe in gledališča za o- troke v vseh majhnih in velikih mestih; imamo jih tudi na vasi, kjer prebivam, poleg učilnic za plese. V Moskvi, kjer po navadi prebijemo nedelje, imamo 8 ki- nematografov in več gledališč za otroke. Ni dolgo od tega, ko je cela naša šola obiskala veliko kino dvorano v Serafimovičevi

ulici, kjer smo si ogledali najno- vejši film. V sredini Moskve, na Sverdlovskem trgu, je veliko gle- dališče za mladino.

Vi bi želeli vedeti še kaj več o naši Moskvi. Marsikaj vam bi lahko še opisala. Začnimo s Kremljem, ki je brez dvoma ena izmed najznačilnejših zgradb na svetu. Kremelj je srce Moskve. Sezidali so ga pred stoletji in je tesno združen z zgodovino Ru- sije. Obdaja ga visok zid iz o- peke s krasnimi stolpi, vrh kate- rih se sveti peterokraka zvezda izgotovljena iz žlahtnega kame- nja. Zvezde se vidijo iz daljave več milj.

Postaje moskovske podzemelj- ske železnice so podobne mar- mornatim palačam, kakor so to že poudarili zastopniki različnih držav. Moskva ima tudi vse po- lno krasnih cerkv. Od vseh je najlepša starodavna katedrala sv. Bazilija, ki se nahaja na Rde- čem trgu vzdolž kremljinskega zida.

V šoli imamo veliko knjižnico; večina od nas mnogo čita. Meni

je najljubši ruski pisatelj Lev Nikolajevič Tolstoj. Čitala in u- živala sem njegova dela: »Vojna in mir«, »Ana Karenina«, »De- tinstvo«, »Mladost«, »Vstajenje« in več drugih. Rada prebiram tu- di Gorkega. Dve knjigi, pred leti umrlega Nikolaja Ostrovskega »Kako se je kalilo jeklo« in »Roj- stvo v viharju« sta zapustili v meni neizbrisljiv spomin. Ugaja mi Šolohovega »Tihi Don«.

Od ameriških pisateljev mi je najljubši Teodor Dreiser. Predvsem mi ugajajo: »Genij, Titan ter Amerikanska tragedi- ja«. Rada prebiram Shakespa- reja: Romeo in Julijo, Kralja Learja in Ukročene trmoglavke. Te stvari sem čitala v zadnjem času. Večino teh del sem videla tudi na odru. V šoli razpravljamo večkrat o knjigah, ki smo jih čit- ali.

Upam, da bom kmalu prejela tvoje novice. Prosim, piši mi o življenju Angležev in o sebi.

Tvoja ruska prijateljica

Sura Kiseljeva.

lišču bolnice. Ljudstvo je v velikem številu prihitelo od vseh strani, da počasti padle borce. Oči so bile solzne, ko je šel sprevod 22 krst iz Novakov na pokopališče v Cerknem. Godba idrijskih rudarjev je svirala žalne koračnice, cerkljanski pevci so peli žalostinke, narodna zaščita je s salvami počastila padle junake. Ob krstah je v Novakih spregovoril tov. dr. Marušič, na pokopališču pa za Poverjenstvo tov. prof. Rijavec, za idrijski okraj tov. inž. Aljančič in v imenu Cerkljano pa tov. okrajni veterinar. Vsi so povdarjali krivice, ki se nam gode spricho ogromnih naših žrtev, povdarjali nedeljivost Primorske in voljo vsega ljudstva za priključitev k materi Jugoslaviji.

Izpitni na slovenskih srednjih šolah v Gorici

Na slovenski klasični gimnaziji in liceju ter na slovenskem višjem učiteljskem v Gorici se prične vsi izpiti razen zrelostnih dne 3. julija t. l. ob 8. uri zjutraj, zrelostni izpiti pa 8. julija t. l. ob 8. uri zjutraj. Prijave za vse izpite sprejemata obe ravnateljstvi do 1. julija.

Kandidatje naj na kolkovanem papirju napisanim prošnjam prilože rojstni list, šolska spričevala, potrdilo o cepljenih kozah in potrdilo o plačanih izpitnih takсах; kandidatje za učiteljski zrelostni izpit naj dodajo še zdravniško potrdilo, da so zdravi in

krepki ter nimajo hib, ki bi jim kot učiteljem zmanjševale ugled ali jih ovirale pri opravljanju učiteljske službe.

Kdor ima pravico biti oproščen plačanja šolskih taks, naj vloži prošnjo in priloži listine, s katerimi dokaže upravičenost oprostitev.

Privatisti naj priložijo prijavi za izpit tudi izjavo o vsebini in načinu priprave za izpit, na podlagi katere jih komisija lahko pripusti k izpitu. Kandidatje-privatisti, ki žele delati učiteljski zrelostni izpit, prilože tudi potrdilo, da so prisostvovali pouku in imeli nastope na kaki javni ljudski šoli, ali pa dokazila, da tej zahtevi brez lastne krivde niso mogli zadostiti.

Vsak kandidat mora imeti med izpiti pri sebi osebno izkaznico s sliko, da more članom izpitnih komisij dokazati svojo istovetnost.

Nadaljnje podrobnosti, kakor tudi razpored in urnik raznih izpitov, bodo objavljeni na šolski razglasni deski v veži šole v ulici Croce 3. Pojasnila daje šolsko tajništvo.

Sprejemni izpit

Ravnateljstvo Slovenske nižje srednje šole v Gorici objavlja, da sprejema do 25. junija t. l. prošnje za sprejemni izpit za prvi razred. Vsa natančnejša navodila in predpisi so razvidni na oglasni deski imenovanega ravnateljstva (ulica Randaccio 24, vhod z dvorišča).

Istotam bodo na vpogled predpisi o vseh ostalih izpiti.

V informacijo in formacijo „Slovenskemu Primorcu“

Draž Mihailović je končno prišel pred sodišče, ki je začelo z nepobitnimi dokazi razkrinkavati tega masovnega zločinca in njegove krvoločne pajsade. Marškomu v Jugoslaviji in v inozemstvu je zelo nerodno pri duši ob odkritjih, ki jih prinaša ta proces. Celo v Washingtonu in v Londonu so se neprijetno zganili, ko so slišali iz Beograda, da ta njihov bivši miljenec ni bil tak vnet rodoljub in taka nedolžna ovčica kot so ga nekateri krogi v inozemstvu še sedaj prikazovali v svoji goreči propagandi, hoteč s tem tega prirodnika okupatorja in črne reakcije dvigniti na pedestal narodnega heroja ter očrtni narodno osvobodilno borbo narodov Jugoslavije.

Tudi »Slovenski Primorec« je nedavno objavil izvleček nekega članka, ki ga je napisal o Mihailoviću angleški major Randolph Churchill v »Daily Telegraphu«. Ker je Churchillov članek uperjen proti maršalu Titu in resničnim borcem za svobodo, so ga gospodje pri gori omenjenem katoliškem tedniku objavili z neprikrito simpatijo, prisvajajoč v celoti Churchillove trditve, ki so, milo rečeno, tendenciozne in ki mestoma prehajajo naravnost v smešnost. Tako, na primer, trdi g. major, ki je menda bil v Titovem glavnem stanu (mi vemo, da je bil nekaj časa v štabu IV. Korpusa Hrvatske in da je zelo cenil hrvatsko »rakijo«), da je ljudstvo Mihailovića, potem ko je izgubil službeno podporo Anglije in Amerike zaradi sodelovanja z okupatorjem, z južneznijo podpiralo. To je vsake nepoučenosti in smešnosti ali pa zlobno potvarjanje resničnih dejstev. Vsak otrok v Srbiji, Bosni, Črni gori, Hrvatski in tudi pri nas vam bo povedal, kako je ljudstvo sovražilo in se balo tega krvoloka in njegovih ljudi, ki so uganjali večja nasilja nad mirnim kmečkim prebivalstvom kot pa njihovi gospodarji Nemci in Italijani, kajti poturica je bil vedno hujši od Turka. Hrvati katoličani so se ravnotako ba-

li Mihailovićevih četnikov kot so se pravoslavni Srbi bali Paveličevih ustašev. Eni in drugi so z istimi divjaškimi metodami neusmiljeno uničevali na tisoče in tisoče mirnih prebivalcev samo zato, ker niso odobrvali njihovega nečloveškega početja in ker so obsojali njihovo izdajalsko politiko.

Pred nekoliko dnevi je angleški brigadni general Maclean, ki je bil v Vrhovnem štabu maršala Tita zvezni častnik britanske vlade in ki je vršil to službo dve leti, tako da se mu kompetenca v tej stvari ne more odrekati, napisal članek v »Timesu«, kjer govori o maršalu Titu in o njegovih borcih v čisto drugačnem tonu kot g. major Churchill, ki je na našo borbo gledal skozi svoja očala človeka vzgojenega v londonskem City-u in ki so mu edinole mar interesi angleških kapitalistov. General Maclean je pa na našo borbo gledal kot pošten demokrat in izkušen vojak, ki je znal pravilno oceniti veliki doprinos narodno osvobodilne vojske za splošno stvar Zaveznikov v skupni borbi za svobodo in demokracijo.

Bilo bi pošteno, da gospodje pri »Slovenskem Primorcu«, ki se tako radi hvalijo z objektivnostjo in novinarsko iskrenostjo, prinesejo izvleček o člankih, kjer tudi ugledni Anglež, ki jih drugače nekateri listi tako radi citirajo, govorijo o Titu, partizanih ter tudi o Mihailoviću!

Gropada za našega dijaka

Naše podeželsko ljudstvo doprinaša neprestano dokaze svoje odločne volje, da čimprej popravi kulturne ruševine, ki nam jih je zapustilo fašistično zatiranje. Ta volja po kulturnem napredku se kaže tudi v veliki požrtvovalnosti našega ljudstva pri podpiranju naše študirajoče mladine. Dijaška Matica je našla med ljudstvom polno razumevanje.

Kot prav svetel primer moramo omeniti Gropado v Tržaški okolici, ki ima doslej že 61 članov D.M. — Ker šteje vas 411 prebivalcev, je blizu 15% prebivalstva včlanjeno v D.M., kar predstavlja 3/4 vseh družin v vasi.

Temu lepemu vzgledu naj bi sledile še druge vasi. Kdor daje za revnega dijaka, daje za bodočnost našega naroda.

Kako zatiramo grozdno plesnobo (OIDIUM TUCKERI)

O priliki pregleda raznih vinogradov tega okrožja smo opazili, da so trte precej močno napadene od grozdne plesnobe.

Razen tega smo ugotovili, da kmetovalci niso vselej zaostno poučeni, kako se je ubraniti tega škodljivca, ki ima vsako leto za posledico občutno zmanjšanje grozdnega pridelka. V preteklem letu je bila trgateg v nekaterih vinogradih zelo revna ali celo popolnoma uničena radi prmanjkanja žvepla, ne pa radi srupenose (peronospora), ki je povzročila skoraj nepomembno škodo.

Zato se nam zdi umestno, da poučimo naše kmetovalce, kako se ta bolezen razvija in kako jo je zatirati.

Grozdna plesnoba napada vse trtne dele (liste, mladike in grozdje).

Napadeni deli se prevlečejo z zelo tanko plastjo prahu in je opaziti na napadenih delih listov rumenkast odsev, ki je še bolj očividni na jagodah.

Napadeni deli porjavijo in usahnejo, jagode pa počijo in se v razpokah prikažejo jedra. Pozneje se jagode posuše, mnogokrat pa tudi grozdi docela.

Na pogankih povzroča gliva rjave odločljive madeže, ki jih opazimo tudi na enoletnem lesu. Ta les ne smemo rabiti za cepljenje, da se bolezen ne prenese na mlade trte.

Gliva prezimi v obliki grčavih niti v popju ali v lubadu enoletnega lesa ali pa tudi v obliki zimskih sporov (vidnih z drobnogledom).

Pogoji, ki pospešujejo razvoj bolezni.

Vlažen zrak, ki nastaja pri trtah, s pregostim listjem tudi v suhih letih, pospešujejo razvoj bolezni.

Sredstva za zatiranje.

Edino in najboljšo sredstvo je prav drobno zmleto ali ventilirano žveplo. Za žveplanje uporabljamo razne vrste žveplavnikov.

Kdaj moramo žveplati.

Prvič moramo žveplati neposredno po odprtju popkov, pri nas navadno sredi aprila meseca, drugič pred cvetenjem, tretjič med cvetenjem in pozneje v presledkih desetih dni do začetka avgusta.

Če bi sedaj opazili po grozdni plesnobi močno napadene trte, obstoji edina pomoč v tem, da žveplamo pogosto in krepko, tudi vsak drugi ali tretji dan, dokler se razširjanje bolezni ne ustavi, pri čemur pa moramo paziti, da ne žveplamo v najbolj vročih urah.

Izvezni prvo žveplanje, uporabljamo navadno 10% bakreno žveplo, ali 20% prah Caffaro (žvepla kg. 0,80 + kg. 0,20 prahu Caffaro).

Opozarjamo še, da moremo za časa cvetenja trt uporabljati 3 do 5% etno prah Caffaro.

OBVESTILO

Mestno županstvo v Gorici naznanja da se je našla usnjata denarnica črne barve, ki se sedaj hrani pri blagajni občinskega ekonomata.

Kdor more dokazati, da je lastnik denarnice, naj pride po njo.

Drobne novice

* Narodna skupščina ČSR je soglasno izvolila za predsednika republike dr. Beneša.

* V Parizu je bila otvorjena velika razstava »Narodi Jugoslavije v svoji borbi za svobodo«. Razstavo je organiziralo društvo Francija - Jugoslavija. Pokroviteljstvo nad razstavo so prevzeli najvidnejši zastopniki francoskega javnega življenja.

* Minister za zunanje zadeve ZSSR Molotov in afganistanski veleposlanik v ZSSR Sultan Ahmed Kan sta po nalogu svojih vlad podpisala v Moskvi 10. junija t. l. sporazum glede vprasanja meja med Sovjetsko zvezo in Afganistanom.

* »Izvestja« poročajo da je sodelovanje med ZSSR in Jugoslavijo eden najbolj dragocenih doprinosov za povojni mir in utrditev varnosti.

* Državni tožilec zahteva »mrtno kazen za voditelje češke fašistične organizacije »Vlajka«. Ta organizacija je v prvi republiki izvajala fašistično propagando in je za časa okupacije prostovoljno stopila v službo okupatorjev ter izvajala teror nad češkim narodom.

* S potovanjem ladje Pskov iz Baltika do Črnega morja in nazaj je bil odprt redni tovarni promet med obema morji.

* Dekan canterburyške katedrale dr. Hawlett Johnson je izjavil: »Ena izmed najboljših prilik za združenje vsega sveta bi bila, če bi se Sovjetski zvezi ne zakrivala tajna atomske bombe. Naj se nihče ne vara in naj ne misli, da bo Sovjetska zveza morala večno čakati, da bi izvedela to skrivnost«.

* Po nalogu odgovornega za večniškega oficirja za stanovanja v Trstu so rekvirirali vilo, v kateri je sedež Glavnega odbora SIAU za Julijsko krajino.

* 11. junij, rojstni dan bratov Radičev nas spominja na nauke in navodila, ki sta jih brata Radičeva naslovila hrvatskemu kmetškemu ljudstvu. »Oblast ljudstvu, zemlja onemu, ki jo obdeluje, tovarna onemu, ki v njej

dela, pravilna ocena po delih in zaslužnju«.

* V Moskvi zaseda Izvršni komitet svetovne sindikalne federacije. Zveza zastopa 60 milijonov delavcev.

* Znani češki književnik Karel Novy, urednik »Svobodne Československo« je te dni prispel v Beograd, da bi prisostvoval razpravi proti izdajalcu Mihailoviću.

* Na konferenci komunistične partije v Muenchenu je bila postavljena kot glavna naloga Komunistične partije ustanovitev enotne socialistične stranke Nemčije.

Mezde za delavce pri mlatilnicah

Urad za Delo sporoča, da je razsodišče, sestavljeno v smislu čl. 2 Ukaza 78 ZVU s sklepom z dne 12.6.1946, razglašeno dne 13.6.46, določilo sledeče plače za delavce pri mlatilnicah:

- 1) Strojniki za normalno 10 ur dnevno Lir 670.—
- 2) Devajači za normalno 10 ur dnevno Lir 570.—
- 3) Delavec pri stiskalnici (preši) isto Lir 520.—
- 4) Mladinci od 16. do 18. leta isto Lir 350.—

Za izredne ure nad 10 normalnih ur je povisek 30%.

Za nočno delo in delo o praznikih je povisek 50%.

Noč se smatra od 22. do 6. ure. Periodično razdeljeno delo ne da pravice za plačilo kot izredno delo, (praznično ali nočno ali kot izredne ure).

Delavcem in mladincem bo plačan dnevno znesek L. 15.— za nakup živil, nakazanih izredno od pokrajinskega Urada za prehrano, (razen krajevnih navad glede hrane, ki ostanejo v veljavi).

Za tiskovni sklad „Soškega tednika“ so darovali:

Tov. Mervič Leop. . L.	100.—
AFŽ iz Oslavja . . . »	300.—
. L.	400.—
Skupno do sedaj L.	58.517.80

Potrti v neizmerni žalosti naznanjamo vsem prijateljem in znancem, da je naš ljubljani sin in brat

SLAVKO GRUNTAR

lesni trgovec

v najlepši dobi, tragično preminul v Vidmu dne 17. junija 1946. Pokopali smo ga doma na Rešnjevo.

Kobarid, 20. junija 1946.

Žalujoči: Jožef, Vilma, Draga Gruntar

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani v naši težki nesreči, ob izgubi našega ljubljeneega

SLAVKA

Posebna zahvala trgovcu Gabršček-u iz Vidma, za prijateljsko pomoč. Toplo se zahvaljujemo vsem organizacijam, prijateljem in govornikom, darovalcem cvetja, vsem domačinom in okoličanom, ki so kakorkoli sočustvovali z nami.

Kobarid, 21. junija 1946.

Družina GRUNTAR

Trgovina čevljev „Pri svetem Krišpinu“

GORICA - Raštel štev. 35

vam nudi veliko izbero sandalov solidnega domačega izdelka in vsakovrstnega obuvala. Ima vedno v zalogi tudi platnene čevlje za telovadbo.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAYDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, »Ljudski dom« pritiče — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: »Primorski dnevnik«